

Eesti Haigekassa 2020. aasta 9 kuu aruanne

Sisukord

Lühikokkuvõte.....	3
COVID-19 viiruse mõju.....	3
Eelarve täitmise aruanne.....	5
Tulud.....	9
Tervishoiukulud.....	10
1 Tervishoiuteenused.....	10
1.1 Haiguste ennetamine.....	10
1.2 Üldarstiabi.....	11
1.3 Eriarstiabi.....	11
1.4 Õendusabi.....	13
1.5 Hambaravi.....	13
1.6 Kiirabi.....	14
1.7 Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi.....	14
2 Tervise edendamine.....	14
3 Ravimid.....	15
3.1 Kindlustatutele kompenseeritavad ravimid.....	15
3.2 Täiendav ravimihüvitis.....	15
3.3 HIV, antidoodid ja immuunpreparaadid.....	15
4 Ajutise töövõimetuse hüvitisid.....	16
5 Meditsiiniseadmete hüvitisid.....	16
6 Eestis kindlustatu ravi välisriigis.....	16
7 Muud kulud.....	17
8 Haigekassa tegevuskulud.....	17

Lühikokkuvõte

2020. aasta 9 kuu jooksul kasvasid haigekassa tulud võrreldes 2019. aasta 9 kuuga 155 miljonit eurot, tervishoiukulude kasv oli samal ajal 134 miljonit eurot. Haigekassa 9 kuu tulem oli võrreldes planeerituga 51 miljonit eurot positiivsem. 9 kuu lõpetasime positiivse tulemiga 52 miljonit eurot, mis moodustab 4,4% haigekassa 9 kuu eelarvemahust.

2020. aasta 9 kuu eelarve täitmist mõjutasid:

- sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa prognoositust 27 miljoni euro võrra väiksem laekumine;
- tervishoiuteenuste prognoositust 59 miljoni euro võrra väiksem kasutus. Tervishoiuteenuste eelarve täitmist on kõige rohkem mõjutanud eriarstiabi lepingutesse planeeritud väiksem teenuste kasutus 48 miljoni euro ulatuses. Eriarstiabi teenuseid on kõige rohkem mõjutanud COVID-19 levikust tingitud ravi ümberkorraldamine ja ambulatoorse eriarstiabi osutamise piiramine eriolukorras;
- ravimite prognoositust väiksemas summas kasutus (mõju 6 miljonit eurot). Ravimite eelarve täitmist mõjutab täiendava ravimihüvitise väiksem kasutus. Languse põhjuseks on 50% soodusmääraga ravimite kasutamise langus, kus omaosalus on suurim;
- ajutise töövõimetushüvitise prognoositust väiksem kasutus. Kõige enam mõjutas ajutise töövõimetushüvitise eelarvet sünitushüvitiste planeeritud mahust kuue miljoni võrra väiksem väljamaksmine;
- lisatulu riigieelarvest COVID-19 kulude katmiseks 95 miljoni eurot.

COVID-19 viiruse mõju

2020. aasta 12. märtsil kuulutas Vabariigi Valitsus seoses COVID-19 levikuga riigis välja eriolukorra.

Selleks, et viiruse levikut tõkestada ning võimaldada Eesti Haigekassal rahastada eriolukorra meetmeid tervishoiusüsteemi toimepidevuse ning kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamiseks, võttis Vabariigi Valitsus 23. aprillil vastu määruse nr 28 „Eriolukorras Eesti Haigekassa kaudu hüvitiste ja teenuste eest maksmise tingimused ja kord“. Määruse §-s 3 on toodud loetelu, mida eriolukorra ajal ja 60 päeva jooksul peale eriolukorra lõppu täiendavalt hüvitatakse. Kõnealuste kulude katmiseks eraldati Haigekassale vahendeid summas 213,2 miljonit eurot.

Eriolukord tunnistati kehtetuks alates 18. maist.

Eraldatud toetuse rakendamiseks kinnitas Haigekassa juhatus eritingimustel teenuste eest tasumise põhimõtted ning arvestamise meetoodika. Muudeti ravi rahastamise, üldarstiabi rahastamise ja kiirabi rahastamise lepinguid.

Eraldatud toetuse vahendeid kulus eriolukorra ajal ning 60 päeva peale eriolukorda kokku 94,7 miljonit eurot.

	Eelarve	Lisaraha kasutamine	Jääk
Esmatasand	7 800 000	901 598	6 898 402
Õendusabi	7 500 000	1 840 985	5 659 015
Kiirabi	5 100 000	5 191 677	-91 677
Eriarstiabi / haiglad	150 000 000	66 497 896	83 502 104
Ravimid	2 100 000	459 702	1 640 298
Töövõimetushüvitis (TVH)	33 600 000	12 787 231	20 812 769
Haigushüvitise 1.–3. päeva kompenseerimine	7 100 000	7 034 759	65 241
LISARAHHA KASUTAMINE KOKKU	213 200 000	94 713 848	118 486 152

Kõige enam kulus sel perioodil vahendeid eriarstiabi kulude katmiseks, kokku 66 miljonit eurot. Haiglate püsikulude katmiseks sel perioodil, kui plaaniline ravi oli piiratud, kulus 21,5 miljonit eurot. Isikukaitsevahendite täiendavate kulude katmiseks kulus kokku 30 miljonit eurot. Töövõimetushüvitiste täiendavate kulude katmiseks sh haigushüvitise esimese kolme päeva kompenseerimiseks oli vaja 20 miljonit eurot. COVID-19 lõpparuanne on kättesaadav [haigekassa kodulehel](#).

Rahandusministeeriumi sūgisese majandusprognoosi põhjal vähenevad ravikindlustuse makse laekumised 2020. aastal 86 miljonit eurot. Samuti väheneb haigekassale eraldatav tegevustoetus 0,8 miljonit eurot seoses mittetöötavate pensionäride arvu täpsustamisega. Lähtuvalt sellest, et tegelik maksulaekumine on olnud prognoositust parem ning arvestades 9 kuu tervishoiukulude väiksemat kasutust, prognoosime aasta lõpuks positiivset (null) tulemit.

Eelarve täitmise aruanne

Tabel 1. Eelarve täitmine tuhandetes eurodes

	2019 9 kuu tegelik	2020 9 kuu eelarve	2020 9 kuu tegelik	Eelarve täitmine	Muutus võrreldes 2019 9 kuuga
HAIGEKASSA TULUD					
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	985 026	1 051 378	1 023 822	97%	4%
Tegevustoetus	101 153	125 690	121 966	97%	21%
Tulud kindlustuslepingute alusel	1 135	1 113	1 175	106%	4%
Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt	998	897	1 085	121%	9%
Finantstulud	128	38	153	403%	20%
Muud tulud	980	1 191	1 358	114%	39%
HAIGEKASSA TULUD KOKKU	1 089 420	1 180 307	1 149 559	97%	6%
COVID-19 LISARAHA RIIGIEELARVEST			94 714	-	-
EELARVE TULUD KOKKU	1 089 420	1 180 307	1 244 273	105%	14%
TERVISHOIUKULUD					
Tervishoiuteenuste kulud	784 051	858 789	799 957	93%	2%
Haiguste ennetamise kulud	10 519	11 749	10 344	88%	-2%
Üldarstiabi kulud	106 836	120 969	117 205	97%	10%
Eriarstiabi kulud	551 481	600 172	552 166	92%	0%
Õendusabi kulud	29 091	34 372	32 723	95%	12%
Hambaravi kulud	40 131	43 794	38 676	88%	-4%
Kiirabi kulud	39 526	42 016	43 000	102%	9%
Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi	6 467	5 717	5 843	102%	-10%
Tervise edendamise kulud	1 665	2 649	2 047	77%	23%
Ravimite kulud	119 594	132 430	126 253	95%	6%
Kindlustatutele kompenseeritavate ravimite kulud	101 092	110 573	109 369	99%	8%
Täiendav ravimihüvitis	3 358	4 344	3 335	77%	-1%
HIV, AIDS, antidoodid ja immuunpreparaadid	15 144	17 513	13 549	77%	-11%
Ajutise töövõimetuse hüvitiste kulud	128 754	137 144	129 316	94%	0%
Meditsiiniseadmete hüvitise kulud	8 281	9 146	8 371	92%	1%
Eestis kindlustatute ravi välisriigis	4 543	8 392	7 600	91%	67%

Muud kulud	1 391	19 213	13 731	71%	-
TERVISHOIUKULUD KOKKU v.a. COVID-19 kulud	1 048 279	1 167 763	1 087 275	93%	4%
COVID-19 kulud			94 714	-	-
TERVISHOIUKULUD KOKKU	1 048 279	1 167 763	1 181 989	101%	13%
HAIGEKASSA TEGEVUSKULUD					
Tööjõukulud	5 223	6 042	6 003	99%	15%
Majandamiskulud	1 376	1 910	1 340	70%	-3%
Infotehnoloogia kulud	1 552	1 991	1 577	79%	2%
Arenduskulud	189	345	223	65%	18%
Muud tegevuskulud	610	1 019	686	67%	12%
Haigekassa tegevuskulud kokku	8 950	11 307	9 829	87%	10%
EELARVE KULUD KOKKU	1 057 229	1 179 070	1 191 818	101%	13%
EELARVE TULEM	32 191	1 237	52 455	-	-

Tabel 2. Olulisemad näitajad aastatel 2016–2020 9 kuul

	2016 9 kuu tegelik	2017 9 kuu tegelik	2018 9 kuu tegelik	2019 9 kuu tegelik	2020 9 kuu tegelik	Muutus võrreldes 2019 9 kuuga
Kindlustatute arv perioodi lõpus	1 235 479	1 241 559	1 248 503	1 259 945	1 264 313	0%
Tervishoiuteenuseid ja hüvitisi kasutanud inimeste arv						
Tervishoiuteenuseid kasutanud inimeste arv	1 072 947	1 075 064	1 081 719	1 083 491	1 061 015	-2%
Perearstiabi	937 777	945 177	956 874	954 447	930 006	-3%
Eriarstiabi	710 341	694 125	692 607	688 907	632 017	-8%
ambulaatorne ravi	691 345	677 516	675 901	672 533	617 292	-8%
<i>sh kaugvastuvõttud</i>					174 492	-
päevaravi	43 885	44 232	45 440	46 018	38 830	-16%
statsioonarne ravi	114 125	102 342	102 636	102 033	91 158	-11%
Õendusabi	14 761	15 095	15 453	15 636	19 033	22%
Hambaravi	144 772	142 605	140 517	145 044	139 961	-4%

Hüvitisi kasutanud inimeste arv						
Hambaravihüvitis		29 639	170 902	206 928	215 228	4%
Proteesihüvitis			28 439	30 892	25 320	-18%
Soodusravimid	780 530	778 978	795 940	797 276	770 267	-3%
Meditsiiniseadmed	60 080	60 575	63 596	66 227	65 464	-1%
Töövõimetushüvitis	143 013	148 473	156 448	153 594	174 288	13%
Vastuvõttude arv						
Eriarstiabi ambulaatorsete vastuvõttude arv	3 149 411	3 060 251	3 061 022	3 074 957	2 601 879	-15%
<i>sh kaugvastuvõttud</i>					303 631	-
Operatsioonide arv						
	103 485	98 517	102 764	104 523	90 517	-13%
ambulaatorne ravi	11 429	10 433	11 492	12 251	10 195	-17%
päevaravi	38 955	38 755	42 124	42 194	34 785	-18%
statsionaarne ravi	53 101	49 329	49 148	50 078	45 537	-9%
Sünnituste arv						
	10 454	9 966	10 619	10 342	9 748	-6%
Ravimihüvitis						
soodusretseptide arv	6 070 565	6 101 247	6 270 773	6 297 747	6 326 258	0%
soodusretseptide keskmine maksumus haigekassale (eurot)	16,3	15,2	15,6	16,1	17,3	8%
soodusretsepti keskmine maksumus patsiendile (eurot)	6,7	6,8	6,6	6,6	6,7	2%
Töövõimetushüvitis						
Haigekassa hüvitatud töövõimetuspäevade arv	4 444 755	4 602 009	4 832 612	4 876 730	5 397 041	11%
Ühe päeva töövõimetuse hüvitise maksumus (eurot)	22,5	23,5	25,0	26,4	27,6	5%

*statistilistes näitajates kajastuvad COVID-19 testid ning COVID-19 eriolukorra haigus- ja hooldushüvitisega seotud statistika

Tulud

Kõige enam mõjutab haigekassa tulude eelarve täitmist sotsiaalmaksu ravikindlustuse osast saadav tulu. 2020. aasta 9 kuu jooksul oli sotsiaalmaksu ravikindlustuse tulu laekumine 1 024 miljonit eurot, mis oli planeeritud eelarvest üle 27 miljoni euro võrra väiksem. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa planeerimisel lähtusime Rahandusministeeriumi koostatud prognoosist, kus eeldati 2020. aastal sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa tulu kasvu võrreldes 2019. aasta eelarvega 9%.

Alates 2018. aastast planeeritakse haigekassa eelarvesse täiendava tuluna eraldi riigieelarvest, mida arvestatakse mittetöötavate vanaduspensionäride vanaduspensionitelt. Tegevustoetuse eesmärk on laiendada ravikindlustuse tulubaasi, et vähendada selle sõltumist vaid tööhõivel põhinevast rahastamisest ja tagada seeläbi tervishoiusüsteemi rahastamise pikaajaline jätkusuutlikkus. Riigieelarvest kantakse eraldisena haigekassale mittetöötavate vanaduspensionäride pensionite kogusummast 2020. aastal 11%.

Aruandeperioodil saadi tulu kindlustuslepingute alusel 833 tuhat eurot ning finantstulu 153 tuhat eurot. Vene Föderatsiooni relvajõudude mittetöötavate pensionäride kindlustamisest saadi 2020. aasta 9 kuu jooksul tulu 342 tuhat eurot.

Sissenõuetena on kajastatud kindlustusfirmadele esitatud liikluskahju tagajärjel väljamakstud ravikindlustushüvitiste sissenõuded ning tervishoiuteenuse osutajatele, apteekritele ja kindlustatutele esitatud nõuded. Aruandeperioodil laekus nõuetest 1 085 tuhat eurot mis oli 2020. aastaks planeeritud eelarvest 188 tuhande euro võrra suurem (eelarve täitmine 121%).

Muudes tuludes kajastuvad Vabariigi Valitsuse selle aasta lisaeelarvest 23. 04. 2020. aasta määrusega nr 28 „Eriolukorras Eesti Haigekassa kaudu hüvitiste ja teenuste eest tasumise tingimused ja kord“ alusel haigekassale tervishoiuteenuste erakorraliste kulude katmiseks eraldatud vahendid. Muudes tuludes kajastub tulukannetena 1 358 tuhat eurot vastavalt tehtud kuludele.

COVID-19 kulude katmiseks sai haigekassa lisaraha riigieelarvest 213 miljonit eurot, millest tuludes kajastub 95 miljonit eurot.

Tervishoiukulud

1 Tervishoiuteenused

Tervishoiuteenuste eelarvest tasutakse tervishoiuteenuste osutajatele haigekassa ja raviasutuste vahel sõlmitud lepingute alusel tehtavate teenuste kulu. Tervishoiuteenuste eelarve sisaldab haiguste ennetamise, perearstiabi, eriarstiabi, õendusabi, laste ning täiskasvanute hambaravihüvitise, kiirabi ja ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi eelarvet. Tegemist on nn mitterahaliste ravikindlustushüvitistega – haigekassa tasub nende eest otse teenuseosutajatele.

Tervishoiuteenuste eelarve planeerimisel on aluseks metoodiliselt koostatud hinnatud nõudlus ehk ravivajadus, mis arvestab teenuste kasutuse trende, esmatasandi arengusuundi ning kvaliteetse ravi ühtlase kättesaadavuse tagamise põhimõtteid. Nõudlust hindame kõikidel erialadel ja teenuse tüüpides. Hindamisel arvestame, kui suur on kindlustatute oodatav tervishoiuteenuste vajadus järgmiseks aastaks.

1.1 Haiguste ennetamine

Ennetustegevuse toetamisega aitame kaasa haiguste varajasele avastamisele (laste tervisekontrollid, rasedate ja vastsündinute jälgimine, vähi sõeluuringud), samuti toetame tegevusi, mis on suunatud krooniliste haiguste ägenemiste ning neist põhjustatud tüsistuste ärahoidmiseks või vähendamiseks.

Tuginedes Euroopa Komisjoni soovitudele ja statistilisele haiguskoormusele, laiendati alates 2019. aastast rinnavähi sõeluuringu sihtgruppi. Sihtrühma laiendatakse etapiti, aastaks 2022 kuuluvad rinnavähi sõeluuringu sihtgruppi 50-69-aastased naised. 2018. aastal alustasime koostöös erialaseltsidega emakakaelavähi sõeluuringu riikliku tegevusjuhendi uuendamise. Tegevusjuhendi üle vaatamise eesmärk on kokku leppida emakakaelavähi ennetustegevuste korralduslikud küsimused. Juhend valmib 2020. aastal.

Seoses Vabariigi Valitsuse poolt märtsis väljakuulutatud eriolukorraga ning plaanilise ambulatoorse ravi piiramisega, sh ennetustegevuste osutamise ajutise peatamisega, on osutatud teenuste maht võrreldes eelmise aasta sama perioodiga vähenenud kõikide ennetustegevuste liikide lõikes. Kõige enam vähenes rinnavähi sõeluuringus osalenud naiste arv. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga on rinnavähi sõeluuringus käinud ligi kuus tuhat naist vähem (-9%), emakakaelavähi sõeluuringus ligi kaks tuhat naist vähem (-7%).

Koolitervishoiuteenuse hulka kuulub õpilaste ennetav tervisekontroll, mis hõlmab õendusanamneesi kogumist ja tervise seisundi hindamist. Alates selle aasta 1. aprillist hakkas kehtima kooliõdedele mõeldud nüüdisajastatud tegevusjuhend. Koolitervishoiu teenust tasutakse partneritele püsitasu põhimõttel.

40-49 aastaste meeste tervise projekt käivitus 2019. aasta 1. novembril ning projekti algne lõpptähtaeg oli 2020. aasta aprill. COVID-19 tõttu kestab projekt 2020. aasta lõpuni. Projekti käigus pakuvad Tartu Ülikooli Kliinikum ja Eesti Haigekassa meestele tervisekontrolli võimalust, mille laiemaks eesmärgiks on leida tõendus põhiseid lahendusi meeste tervise parandamiseks.

1.2 Üldarstiabi

30. septembri seisuga oli haigekassal leping 420 üldarstiabi teenuseosutajaga. Perearsti nimistuid oli septembri lõpu seisuga 784 ning ühes nimistus oli keskmiselt 1 584 kindlustatud inimest. Kauguse lisatasu saavaid nimistuid oli 397.

Teise pereõe teenust rahastasime 541 nimistus. Teise pereõe teenuse rakendamine on oluliseks teguriks üldarstiabi kättesaadavuse ning ka kvaliteedi paranemisel. Tegevusfondi kasutati 2,7 miljoni euro ulatuses, mille kasutus võrreldes varasema aasta sama ajaga on kasvanud 52%. Tegevusfondist rahastatakse peamiselt päevakirurgia ja günekoloogia teenuseid. Uuringufondi rahastamine on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 9%. Tegevusfondi ja uuringufondi muudatused tulenevad teenuste ringi tõstmisest fondide vahel alates selle aasta 1. jaanuarist. Muudatustega kaasnevalt on uuringufondi rahastamise maht haigekassa ja tervishoiuteenuste osutaja vahel kokku lepitud, tegevusfondi maht aga jäetud n.ö avatud kohustuseks.

Selle aasta 1. jaanuarist laiendati e-konsultatsiooni võimalust lastepsühhiaatria (pilotprojekt) ja androloogia erialal ning läbirääkimised uute erialade lisamiseks on mitmete erialaseltsidega töös. 9 kuu jooksul osutati e-konsultatsiooni teenust 27 tuhandel korral 22 tuhandele inimesele (747 nimistus) kokku 900 tuhande euro eest. Enim kasutati e-konsultatsiooni teenust neuroloogia ja ortopeedia erialadel.

Perearsti nõuandetelefoni kõnede arv suurenes võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 21% võrra. Kõnede arvu kasv on peamiselt seotud eriolukorra ajal vähenenud arstiabi kättesaadavusega ning patsiendid pöördusid seetõttu oma tervisemurega enam perearsti nõuandeliinile. Samuti võttis perearsti nõuandetelefon pärast eriolukorra lõppu nädalavahetuseti üle koroonatestile suunamise. Lisaks saab nõuandeliinil nädalavahetuseti pikendada hädavajalikke retsepte.

1.3 Eriarstiabi

2020. aasta 9 kuu jooksul tasusime 632 tuhande inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes 2019. aasta võrreldava perioodiga vähenenud ligi 57 tuhande inimese võrra. Inimeste arvu vähenemine on toimunud ambulatoorse ravi arvelt, kus patsientide arv on vähenenud enam kui 55 tuhande inimese võrra, päevaravi kasutanud inimeste arv on vähenenud seitsme tuhande inimese ja statsionaarses eriarstias ravis olnud inimeste arv ligi 11 tuhande võrra.

Aruandeperioodil tehti 2,6 miljonit ambulatoorset vastuvõttu. Vastuvõttude arv on võrreldes eelmise aasta sama perioodiga vähenenud 15% ehk 473 tuhande vastuvõtu võrra. Vastuvõttude arvu kahanemist on mõjutanud COVID-19 leviku tõttu piiratud plaaniline töö ambulatoorses ravis 2020.a. esimesel poolaastal. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes vähenes ravijuhtude arv ambulatoorses ravis kõige enam otorinolarüngoloogia erialal (22%) ning neuroloogia erialal (21%).

Vältimatu ravi osakaal on ravijuhtudes vähenenud 0,7% ning ravikuludes 0,1% võrreldes 2019. aasta võrreldava perioodiga. Vältimatu ravi osakaal ravijuhtudes on kõige suurem kirurgia ja onkoloogia põhierialadel, moodustades vastavalt 33% ja 32% eriala ravijuhtudest. Ravikulud on suurimad pediaatria ja sisehaiguste erialal, moodustades vastavalt 59% ja 56% eriala kuludest.

Endoproteeside ja katarakti operatsioonide rahastuse suurendamine on võimaldanud viimastel aastatel ravida rohkem patsiente. 2020. aasta 9 kuu ravimahtusid mõjutasid COVID-19 levikuga seoses esimesel poolaastal ajutiselt piiratud ravivõimalused. Käesoleva aasta 9 kuu jooksul tehti endoproteesimisi samas mahus kui eelmise aasta samal perioodil, 2 390 inimesele 2 533 endoproteesimist. Katarakti operatsioonide arv aga vähenes. 9 kuu jooksul tehti üle üheksale tuhandele inimesele ligi 12 tuhat katarakti operatsiooni. Opereeritud inimeste arv on vähenenud 16% ning operatsioonide arv 17% ehk tehtud on 2 447 operatsiooni vähem kui eelmise aasta samal perioodil.

2020. aasta 9 kuu ravijuhtudest osutati 14,7% erakorralise meditsiini osakonnas, võrreldes eelmise aastaga on erakorralise meditsiini osakonnas osutatud ravijuhtude arv kasvanud 0,5%. Enim pöördui kirurgia põhialal, mis moodustab 29% kirurgia ravijuhtudest.

2020. aasta 9 kuu jooksul rahastasime üle üheksa tuhande sünnituse, mis on võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 6% vähem.

Kaugvastuvõttud

2020. aasta algusest töötati koostöös teenuseosutajatega kaugteenuse võimaldamise nimel. COVID-19 levikuga seoses kehtestatud eriolukorraga kerkis eriarstiabis teravalt esile vajadus kaugteenuste kui ühe viiruse leviku tõkestamise võimaluse järele.

COVID-19 eriolukorras tehti kaugvastuvõtte kõige enam märtsis ja aprillis, mil kaugvastuvõttude osakaal oli kõigest eriarstiabi vastuvõttudest 36%. Alates maikuust, seoses ambulatoorse ravi järkjärgulise taastumisega, vähenes ka kaugvastuvõttude osakaal, moodustades maikuus kõigest eriarstiabi vastuvõttudest 26%.

Seejuures tasus haigekassa märtsis 57,3 tuhande ravijuhu eest, aprillis 58 tuhande ravijuhu eest ning mais 52 tuhande ravijuhu eest.

Haigekassa jätkas kaugvastuvõttude rahastamist eriarstiabis ka tavaolukorras, sest teenust peavad oluliseks nii patsiendid kui tervishoiutöötajad. 2020. aasta 9 kuu jooksul on eriarstiabis tehtud kokku 304 tuhat kaugvastuvõttu. Kõige enam psühhiaatria erialal, 21% kõikidest eriarstiabi kaugvastuvõttudest.

Alates septembrist on kaugvastuvõtu teenus lisatud tervishoiuteenuste loetellu. Kaugvastuvõttude kohta esitati haigekassale arveid tagasiulatuvalt juuli keskpaigast kaheksa tuhande ravijuhu eest, kokku summas 881 tuhat eurot.

Eriarstiabi kättesaadavus

Ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttud 1. oktoobri 2020 seisuga

01.10.2020 seisuga on kõikidesse haigekassa eriarstiabi lepingupartnerite ravijärjekordadesse registreeritud kokku ligi 165 tuhat vastuvõttu, neist 80% haiglavõrgu arengukava (HVA) haiglate ravijärjekordades ja 20% hankepartnerite juures. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga on kõikides eriarstiabi teenusetüüpides registreeritud vähem vastuvõtte.

HVA haiglates on ambulatoorsesse ravijärjekorda registreeritud vastuvõttude üldarv jäänud samaks, sh piirkondlikes haiglates ja üldhaiglates on see suurenenud, keskhaiglates vähenenud. Erialadest on rohkem vastuvõtte registreeritud günekoloogias ja taastusravis, vähenes broneeringute arv oftalmoloogias pediaatrias ja neuroloogias.

Haiglavõrgu väliste partnerite (hankepartnerite) ambulatoorsetesse ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttude arv on suurenenud 7% ehk ligi kahe tuhande vastuvõtu võrra. Hankepartnerite juures on broneeringute arv suurenenud oftalmoloogi ja günekoloogi vastuvõttule.

Haiglates toimunud vastuvõttude ooteajad

2020. aasta 8 kuu jooksul ¹toimus 66% haiglavõrgu arengukava haiglate esmastest plaanilistest ambulatoorsetest eriarstiabi vastuvõttudest ravijärjekorra lubatud maksimumpikkuse (kuni 42 kalendripäeva) jooksul.

Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga vähenes HVA haiglates esmaste plaaniliste ambulatoorsete vastuvõttude arv 21%. Plaanilise töö vähenemise põhjuseks on käesoleva aasta 12. märtsil valitsuse poolt väljakuulutatud eriolukord.

¹ 2020 aastal ei esitanud haiglavõrgu arengukava haiglad tagasiulatuvat aruannet märtsikuu kohta. Põhjuseks oli Covid-19 viiruse tõttu kehtestatud eriolukord, mille tulemusena väheneshaiglate plaaniline ravitöö.

Seoses eriolukorra kehtestamisega vähenes märtsis-aprillis haiglates plaaniline ravitöö, enim keskhaiglates. Erialati toimus esmaseid plaanilisi ambulatoorseid vastuvõtte vähem günekoloogias, sisehaigustes ja üldkirurgias.

Täpsem ülevaade eriarstiabi kättesaadavusest on leitav [haigekassa kodulehelt](#).

1.4 Õendusabi

2020. aasta 9 kuu jooksul osutati koduõendusteenust üheksale tuhandele inimesele, teenust saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 23%. Aruandeperioodil tehti ligi 217 tuhat koduõendusvisiidi. Sealhulgas tehti seoses COVID-19 levikuga üle nelja tuhande kaugvastuvõtu. Visiitide arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 8%. Koduõendusteenust osutatakse ka tervisekeskuste (üldarstiabi) kaudu, mis mõjutab õendusteenuse eelarve alatäitmist.

Stationsaarse õendusabi teenust osutati enam kui üheksale tuhandele inimesele. Stationsaarse õendusabi teenust saanud inimeste arv on 796 inimese võrra väiksem kui eelmise aasta võrreldaval perioodil.

Õendusabi kättesaadavus

01.10.2020. aasta seisuga on õendusabi ravijärjekordadesse registreeritud ligikaudu 900 vastuvõtu. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga on koduõenduse ravijärjekordadesse registreeritud pöördumiste arv vähenenud, stationsaarses õendusabis ootajate arv aga kasvanud.

Seisuga 01.10.2020 õendusabi teenuse osutajate poolt esitatud aruannete alusel ei oota keegi koduõendusteenusele ja stationsaarse õendusabi teenusele kauem rahalisel põhjusel. Õendusabi ravijärjekordadesse registreeritustest 99% pääsevad ravile lubatud ravijärjekorra maksimumpikkuse piires.

1.5 Hambaravi

2020. aasta prioriteediks on laste hambahaiguste ennetuse ja ravi teenuste kättesaadavuse ühtlustamine ning parandamine. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga on hambaravi teenust kasutanud laste arv vähenenud. 9 kuu jooksul tasusime ligi 113 tuhande lapse hambahaiguste ennetuse ja ravi ning 16 tuhande lapse ortodontia teenuse eest. Hambahaiguste ennetuse ja ravi teenust kasutanud laste arv on vähenenud 10% ehk üle 12 tuhande lapse võrra.

Täiskasvanute mitterahalist hambaravihüvitist kasutas üle 215 tuhande inimese ning proteesihüvitist üle 25 tuhande inimese. Hambaravi kasutanud inimeste arv on võrreldes eelmise aasta sama perioodiga kasvanud kaheksa tuhande inimese võrra ning proteesihüvitist kasutanud inimeste arv on vähenenud viie tuhande inimese võrra. Osutatud teenuste mahu vähenemine on tingitud COVID-19 levikuga seonduvast plaanilise ravi katkemisest märtsi kuus.

9 kuu jooksul sõlmis haigekassaga täiskasvanute mitterahalise hambaravihüvitise esmase lepingu 22 teenuseosutajat (sh aprillis sõlmiti 10 ja mais 11 uut lepingut) ning 41 juhul sõlmiti täiskasvanute mitterahaline hambaravihüvitise leping lisaks juba eelnevalt haigekassaga sõlmitud proteesihüvitise lepingule.

Hambaravi kättesaadavus

01.10.2020 seisuga on laste hambaravi ja ortodontia järjekordadesse registreeritud üle 30 tuhande vastuvõtu. Haigekassa üheks prioriteediks on hambahaiguste ennetuses laste hõlmatuse suurendamine.

Ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttude arv on laste hambaravis suurenenud 12%, ortodontias 10%. Rahalisel põhjusel ootab laste hambaravis kauem 8,3% ravijärjekorda registreerunutest, ortodontias 9%. Arstide vähesuse tõttu peab kauem vastuvõtule ootama nii laste hambaravis kui laste ortodontias 2% ootajatest. Laste hambaravi ravijärjekordadesse registreeritud vastuvõttudest toimub 88% ravijärjekorra lubatud maksimumpikkuse piires ja ortodontias 87% vastuvõttudest.

1.6 Kiirabi

Alates 2018. aastast koondus haigekassasse osa seni riigieelarvest rahastatud tervishoiukuludest, sealhulgas kiirabiteenuse rahastamine. 2018. aastal rahastas kiirabiteenust haigekassa, kuid Terviseamet sõlmis kiirabiteenuse osutajatega lepingud ning jälgis teenuse sisu vastavust lepingule. Alates 2019. aastast sõlmib kiirabiteenuse osutajatega lepingud haigekassa.

9 kuu jooksul oli kiirabil üle 210 tuhande väljakutse. Seoses COVID-19 levikuga suurenes märtsikuus väljakutsete arv ligi kahe tuhande võrra, kuid 9 kuu jooksul kokku oli 2% võrra vähem väljakutseid kui eelmise aasta võrreldaval perioodil. Märtsis ja aprillis lisati 18 vähendatud koosseisuga lisabrigaadi ja mais kaheksa lisabrigaadi. Lisabrigaade kasutati Covid-19 testide võtmiseks ja patsientide transportimiseks ühest haiglast teise.

1.7 Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi

Alates 2019. aastast rahastab haigekassa ravikindlustamata inimeste vältimatut ravi. Aruandeperioodil esitati haigekassale 20 tuhande ravikindlustamata inimese vältimatu ravi arvet summas 5,8 miljonit eurot. Ravikindlustamata isikute rahastamiseks planeeritud eelarve ületati 126 tuhande euro võrra. Ravikindlustamata isikutele osutatud teenuste maht suurenes seoses COVID-19 levikuga kasvanud ravivajadusest.

2. Tervise edendamine

Tervise edendamisele on 2020. aastaks planeeritud 4 050 miljonit eurot (kasv 68% võrreldes 2019. aastaga), millest 9 kuu jooksul on kasutatud üle kahe miljoni euro.

9 kuu jooksul on ressurss peamiselt kulunud tervisedenduse projektide ning kampaaniate elluviimisele. Septembris toimus terviseedenduse konverents, mis kandis nime „Vaimne tervis - nähtamatust nähtavaks“. Eriolukorra ohu tõttu toimus konverents esimest korda veebilahenduse kaudu ning seal osales kokku pea tuhat inimest. Konverentsiga rahulolu hinnati tagasiside küsimustikuga, kus konverentsiga rahulolu oli maksimumi lähedane.

Esmakordselt käivitati elundidoonorluse kampaania, mille eesmärk on tõsta elanikkonna teadlikkust elundidoonorlusest. Märkatavuse uuringu tulemused näitasid, et tegu oli eduka kampaaniaga, mida märkas 79% elanikkonnast. Tahteavalduste arv kampaania perioodil tõusis hüppeliselt.

Laste hammaste tervise projekti läbiviimisel keskenduti teavitustööle, mille keskmeks oli hambahooldus kodus. Lisaks sai valmis kauaoodatud Suukooli brändinguga hambapasta, mida lastele tasuta jagatakse.

Laste vaimse tervise projekt „Peaasjad“ on sihtrühma seas populaarne. Eriolukorra ajal võeti üle teemad, mis aitavad toime tulla üksinduse ja depressiooniga. Loodi mitmeid õppevideoid, kus käsitleti erinevaid teemasid ja jagati koduseid toimetuleku nippe. Noorpsühhiaatrie eestvedamisel käivitati veebipõhine nõustamisteenus, kus abivajaja viiakse kokku vastava koolituse saanud vabatahtlikuga. Eesmärk on pakkuda tuge COVID-19 pandeemiast ja selle tagajärgedest tulenevate vaimse tervise pingetega toimetulekul.

Koostöös Eesti Rahvusringhäälinguga valmis kaheksaosaline vaimse tervise teemadele keskenduv saatesari „Selge pilt“. Saade käsitleb kaheksat enim levinud vaimse tervise teemat.

Teavitustegevustes alustasime emakakaelavähi sõeluuringu kampaaniaga, kus kasutasime uut loovlahendust. COVID-19 eriolukorra lõppedes andsime välja emakakaelavähi sõeluuringule keskenduva ajakirja, mida jagame sihtrühma kuuluvate naiste ja suuremate tööandjate seas. Septembris käivitus uus rinnavähile keskenduv kampaania „Ole oma rinna hoidja“. Kampaania oli suunatud sõeluuringu sihtrühma naistele, ning teavitus levis üle Eesti. Kampaania üheks osaks oli ka eesti ja vene keeles toimuvate veebipõhiste teemaõhtute korraldamine.

Üleriigiline täiskasvanute suutervise analüüs on eriolukorra tõttu lükkunud aastasse 2021.

3. Ravimid

Haigekassa kompenseerib ravimeid, mis on mõeldud haiglas kasutamiseks ning mis on kirjas tervishoiuteenuste loetelus. Apteegis müüdavate soodusravimite puhul tasub osa retsepti maksumusest haigekassa ja vastav summa arvestatakse apteegis automaatselt ravimi hinnast maha. Erinevate haiguste ja ravimite puhul kehtivad erinevad soodusmäärad, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse, sotsiaalministri ning tervise- ja tööministri määrustega, mis omakorda tuginevad ravikindlustuse seadusele.

Lisaks eelnevale tasub haigekassa täiendavat ravimihüvitist patsientidele, kellel ravimivajadus on suurem ja omaosalus apteegist soodusravimite ostmisel märkimisväärne. Samuti rahastab haigekassa immuniseerimiskavas ette nähtud vaktsiinide soetamist ning ostab tuberkuloosiravimeid, HIV infektsiooni ravimeid, antidoote ja immuunglobuliine.

3.1 Kindlustatutele kompenseeritavad ravimid

2020. aasta 9 kuuga on haigekassal kulunud kindlustatutele kompenseeritavatele ravimitele võrreldes 2019. aasta sama perioodiga 5% ehk 8 miljoni euro võrra enam. Suurim tõus kuludes (11%) on toimunud 100% soodusmääraga kompenseeritavate ravimite osas. See on tingitud mitmetest hiljutistest otsustest, millega varem haiglatest väljastatud ravimid on parema kättesaadavuse huvides muudetud apteegist väljastatavateks soodusravimiteks (bioloogilised ravimid, hüübimisfaktorid).

50% soodusmääraga kompenseeritavate ravimite kulud on võrreldes 2019. aasta sama perioodiga 600 tuhande euro võrra langenud. See on tingitud mitme 50% soodusmääraga kättesaadava ravimi rakendustingimuste laiendamisest 75% ja 90% soodusmäärani, mis selgitab ka 75% ja 90% soodusmääraga retseptide arvu kasvu (vastavalt 5% ja 7%).

9 kuu eelarve on täidetud 99% ulatuses. Ravimikasutus, mis väljendub soodusretseptide arvu muutuses, on võrreldes sama perioodiga praktiliselt samaks jäänud, erinevalt eelmisest kvartalist kus ravimikasutuse langus oli seoses eriolukorraga märgatav. Eelnev viitab ravimikasutuse kiirele taastumisele, mida võib pidada positiivseks suundumuseks.

3.2 Täiendav ravimihüvitis

2020. aasta 9 kuuga on täiendavat ravimihüvitist kasutatud üle kolme miljoni euro, mis on protsendi võrra vähem kui 2019. aasta samal perioodil. Languse põhjuseks on 50% soodusmääraga ravimite kasutamise langus, kus omaosalus on suurim.

3.3 HIV, antidoodid ja immuunpreparaadid

Alates 2019. aastast teeb ravimihankeid haigekassa. Nimetatud teenuseid rahastati seni riigieelarvest, sest need teenused peavad olema kättesaadavad nii ravikindlustatud kui ravikindlustamata inimestele. 2019. aasta muudatus on vajalik, sest ennetustegevuste olulise osa moodustavad nakkushaiguste leviku tõkestamine vaktsineerimiste abil ning HIVi ja tuberkuloosi ravi tagamine.

HIV, antidootide ja immuunpreparaatide 2020. aasta 9 kuu eelarve on täidetud 77% ulatuses. Eelarve alatäitmine tuleneb juba sõlmitud hankelepingute tarneaegade tõstmisest planeeritust kaugemale, mille tõttu on 2020. aasta 9 kuu kulud väiksemad kui eeldati ning suuremad kulud nihkuvad IV kvartalsse.

4. Ajutise töövõimetuse hüvitised

2020. aasta 9 kuuga maksis haigekassa ajutise töövõimetuse hüvitisi 129 miljonit eurot, mis on 562 tuhat eurot rohkem kui eelmise aasta samal perioodil. Väljamakstud töövõimetushüvitiste eelarvet on kasutatud 7,8 miljonit eurot eelarves planeeritust vähem.

Vabariigi Valitsuse 23.04.2020. aasta määruse nr 28 „Eriolukorras Eesti Haigekassa kaudu hüvitiste ja teenuste eest tasumise tingimused ja kord“ rakendamise alusel hüvitas haigekassa töötajate haiguspäevad riigieelarve vahenditest esimesest kolmanda päevani kõikide haiguslehtede osas, mis olid avatud perioodil 13. märts kuni 17. mai eriolukorra lõpuni. Haigekassa lisakulu 13.03.20 kuni 17.05.20 alustatud töövõimetuslehtede 1 - 3 päeva hüvitamise eest on ca 7 miljonit eurot. Töövõimetuslehtede 1-3 päeva hüvitamise lisakulu hüvitati riigieelarvest COVID-19 kulude katmiseks eraldatud lisarahast.

Võrreldes 2019. aasta 9 kuuga suurenes 2020. aasta samal perioodil, seoses töötasude kasvuga, ühe päeva keskmise hüvitise suurus viie protsendi võrra. Haigekassa poolt hüvitatud haiguspäevade arv suurenes võrreldes eelmise aasta võrreldava perioodiga 11 %.

5. Meditsiiniseadmete hüvitised

Võrreldes 2019. aasta 9 kuuga on meditsiiniseadmete hüvitiste maht vähenenud protsendi võrra ehk 90 tuhande euro võrra. Meditsiiniseadmete kasutajate arv on vähenenud samuti protsendi, ehk 763 inimese võrra. Eelarve on täidetud 92%.

Enim on vähenenud proteeside ja ortooside kasutajate arv (-13% ehk 2 250 inimese võrra) ning eelarve (-9% ehk 121 tuhande euro võrra). Põhjuseks on COVID-19 infektsiooniga seotud arstivisiitide vähenemine ning EMO külastuste langus.

Enim on kasvanud (132 tuhat, +12%) stoomihooldusvahendite hüvitamine. See on seotud 2020. aasta algusest rakendunud muudatustega, mis lihtsustab nende toodete väljakirjutamist ja võimaldab tooteid paindlikumalt soetada. 2020. aastal lisasime loetellu ka ilma pumbata töötava pideva glükoosimonitooringu süsteemi, mis tagab insuliinpumba süsteemile sarnase efektiivsuse. Seega on ootuspärane, et võrreldes 2019. aasta 9 kuuga on 17% suurenenud laste pump- ja sensorravi kasutajate arv. Samuti on 21% kasvanud CPAP ravi kasutajate arv.

Jätkuv madala piirhinna põhimõtte rakendamine võimaldab laiendada hüvitamise tingimusi ning lisada meditsiiniseadmete loetellu uusi tootegruppe ilma, et kogukulu meditsiiniseadmetele haigekassa eelarves oluliselt suureneks.

6. Eestis kindlustatu ravi välisriigis

Eestis kindlustatute ravi välisriigis eelarve täitmist on mõjutanud prognoositust väiksem kasutus, 792 tuhande euro ulatuses. 9 kuu eelarve täitmist mõjutab plaaniline ravi välisriigis (mõju -2,9 miljonit eurot) ning teistest riikidest esitatud raviarved (mõju 1,9 miljonit eurot). 9 kuu plaanilise välisravi statistikat mõjutavad suurel määral COVID-19 levikuga seotud reisi piirangud.

2020. aasta 9 kuu jooksul on haigekassa välisriigis plaanilise ravi eest tasu maksmise kohustuse üle võtnud 65-lt taotluse esitanud kindlustatult. Nendest 27 (sealhulgas 22 last) inimest suunati välisriiki ravile, 17 juhul (sealhulgas seitse last) teostati analüüs(id) ning 21 (sealhulgas viis last) kindlustatu puhul võttis haigekassa tasu maksmise kohustuse üle seoses luuüdi mittesugulus-doonori otsingutega Soome Punase Risti Vereteenistuse kaudu. Negatiivseid otsuseid tehti 13 juhtumi puhul, tühistati/tagastati 12 taotlust.

Aruandeperioodil esitati teistest riikidest raviarveid 245, nendest 41 juhul ravi (sh uuringute) eest, 19 juhul analüüside eest ning 185 juhul olid arved esitatud luuüdidoonori otsinguga seotud kulude eest.

7. Muud kulud

Muudes kuludes kajastatakse

- toetustegevused;
- Euroopas kindlustatute tervishoiuteenused;
- muud tervishoiukulud.

Muude kulude eelarve alatäitmist mõjutab mitmesuguste tervishoiukulude eelarve alatäitmine, kuhu on planeeritud vahendid tervishoiuteenuste osutamise kvaliteeti, kättesaadavust ja efektiivsust arendavate tegevuste või projektide ning tervisesüsteemi arendustegevuste eest tasumiseks kooskõlastatult Sotsiaalministeeriumiga.

8. Haigekassa tegevuskulud

Haigekassa tervishoiu administreerimise tegevuskuludeks oli 2020. aasta 9 kuuks planeeritud 11 miljonit eurot, eelarve täideti 86%.

Tööjõukulude 9 kuu eelarve on täidetud 99% ulatuses. Haigekassas on kokku 200 ametikohta, millest on 30. septembri seisuga täidetud 197.

Kõige enam on tegevuskulude täitmist mõjutanud majandamiskulud, mis jäid planeeritud eelarvest väiksemaks (eelarve täideti 70%). Majandamiskulude eelarve täitmist mõjutas 2020. aasta 9 kuul konsultatsiooni- ja uuringukulude ning koolituskulude planeeritud väiksem kasutus. Samuti on majandamiskulude alatäitmise põhjuseks alates märtsikuust, COVID-19 leviku tõkestamiseks haigekassas valdavalt kaugtöö eelistamine. See on kokkuvõttes vähendanud ka kontoritele tehtavaid kulutusi.

Infotehnoloogia kulude alatäitmine on peamiselt seotud SAP teenuste ja keskkonna haldamisega seotud arendustegevuste kavandatust väiksemas mahus läbiviimisest.

Muudest tegevuskuludest moodustavad kõige suurema osa käibemaksukulud, mis 9 kuul olid kokku 686 tuhat eurot. Muude tegevuskulude alatäitmine tuleneb käibemaksukulude alatäitmisest, mis on seotud majandamis-, infotehnoloogia- ja arenduskulude alatäitmisega.

Bilanss

Aktiva

Tuhandetes eurodes	30.09.2020	30.09.2019
Käibevara		
Raha ja selle ekvivalendid	353 024	188 839
Nõuded ja ettemaksud	144 260	127 242
Varud	8 090	13 423
Käibevara kokku	505 374	329 504
Põhivara		
Materiaalne põhivara	205	535
Põhivara kokku	205	535
AKTIVA KOKKU	505 579	330 039

Passiva

Tuhandetes eurodes	30.09.2020	30.09.2019
Kohustised		
Võlad ja ettemaksud	213 901	97 094
Lühiajalised kohustised kokku	213 901	97 094
Kohustised kokku	213 901	97 094
Netovara		
Reservid	117 830	107 298
Eelmiste perioodide tulem	121 393	93 456
Aruandeaasta tulem	52 455	32 191
Netovara kokku	291 678	232 945
PASSIVA KOKKU	505 579	330 039

Tulemiaruanne

Tuhandetes eurodes	01.01.2020 - 30.09.2020	01.01.2019 – 30.09.2019
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, tegevustoetus ja sissenõuded teistelt isikutelt	1 146 873	1 087 177
Ravikindlustuse kulud	-1 181 989	-1 048 279
Sihtfinantseerimise tulud	95 143	0
Brutotulem	60 027	38 898
Üldhalduskulud	-9 143	-8 340
Muud tegevustulud	2 104	2 115
Muud tegevuskulud	-686	-610
Tegevustulem	52 302	32 063
Intressi- ja finantstulud	153	128
Aruandeperioodi tulem	52 455	32 191